

POSTANOWIENIE

30 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 30 listopada 2023 r. w Warszawie
zażalenia K.P.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Przemyśle
z 16 maja 2023 r., I Ca 119/22 (Wsc 3/23),
w sprawie z powództwa B.P.
przeciwko K.P.
o uzgodnienie treści Kw,

uchyla zaskarżone postanowienie.

(J.T.)

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 16 maja 2023 r. Sąd Okręgowy w Przemyśle odrzucił skargę kasacyjną pozwanego K.P. od wyroku Sądu drugiej instancji w sprawie z powództwa B.P. o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym z uwagi na nieopłacenie skargi. W uzasadnieniu postanowienia Sąd Okręgowy wskazał, że postanowieniem z 11 kwietnia 2023 r. oddalono złożony przez skarżącego wniosek o zwolnienie go od kosztów postępowania ze skargi kasacyjnej, przyjmując, że jednomiesięczne dochody strony ponad dwukrotnie przewyższają wysokość należnej opłaty od skargi. Wobec tego pozwany, skoro wiedzę o wytoczeniu powództwa uzyskał w listopadzie 2021 r. (omyłkowo określonym przez Sąd na 2011 r.), miał możliwość zgromadzenia środków na uiszczenie należnej opłaty.

Pozwany wniósł zażalenie na postanowienie z 16 maja 2023 r., zarzucając naruszenie art. 102 ust. 1 u.k.s.c. przez przyjęcie, że skarżący był w stanie uiścić opłatę od skargi, podczas gdy ze złożonego w sprawie oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku i źródłach utrzymania wynika, że nie mógł on uiścić całej kwoty bez uszczerbku dla utrzymania siebie i swojej rodziny. Skarżący wniósł również, na podstawie odpowiednio stosowanego art. 380 k.p.c., o objęcie kontrolą także postanowienia Sądu drugiej instancji z 11 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie podlegało uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 102 ust. 1 u.k.s.c. zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny lub ich poniesienie narazi ją na taki uszczerbek. Sąd Okręgowy ocenił, że pozwany był w stanie uiścić opłatę od skargi kasacyjnej wyłącznie na podstawie porównania osiągniętych przez niego dochodów z wysokością należnej opłaty. Tymczasem skarżący trafnie wskazuje, że sama wysokość dochodów – bez zestawienia jej z wydatkami – nie daje rzeczywistego obrazu stanu majątkowego strony, a w konsekwencji nie pozwala na pełną ocenę zasadności wniosku o zwolnienie od kosztów. Może się bowiem zdarzyć, że nawet relatywnie wysokie (względem należnej opłaty) dochody nie pozwalają stronie na uiszczenie kosztów sądowych, w tym opłaty od skargi kasacyjnej. Ustawodawca wyraźnie wskazuje bowiem, że koszty bieżącego utrzymania strony oraz jej rodziny mają prymat nad kosztami sądowymi.

Rozpoznając wniosek o zwolnienie osoby fizycznej od kosztów sądowych należy wziąć pod uwagę nie tylko samą wysokość dochodów, lecz również ich źródło (*in casu* rentę), a także porównać ją z kosztami utrzymania, przy czym w przypadku kosztów utrzymania znaczenie ma zarówno ich wysokość, jak i rodzaj oraz charakter ponoszonych wydatków, w tym niezbędność ich poniesienia w indywidualnej sytuacji podmiotu wnioskującego o zwolnienie od kosztów. Jest bowiem oczywiste, że ta sama kwota dochodów w przypadku osoby zdrowej i niemającej nikogo na utrzymaniu może przekładać się na inne możliwości

uiszczania kosztów sądowych niż u osoby w odmiennej sytuacji rodzinnej lub – jak skarżący – ponoszącej wysokie koszty leczenia. Źródło osiąganych dochodów, zwłaszcza jeśli może pośrednio świadczyć o tym, czy strona zachowała zdolność do pracy zarobkowej, może natomiast wpływać na ogólną ocenę sytuacji w zakresie pozyskiwania dochodów oraz mieć znaczenie dla weryfikacji możliwości uzyskiwania, choćby sporadycznie, innych, bieżących środków finansowych (np. za pracę dorywczą).

Motywy zaskarżonego postanowienia nie przekonują, by Sąd Okręgowy rozważył w pełni, w jaki sposób czynnik wysokości kosztów utrzymania powoda wpływa na jego sytuację majątkową, zwłaszcza wobec informacji, że powód utrzymuje się z renty i z niej pokrywa koszty leczenia. Przedstawiona obecnie argumentacja nie pozwala na uznanie za prawidłowe rozstrzygnięcia o odmowie zwolnienia powoda od kosztów sądowych w zakresie opłaty od skargi kasacyjnej, a w konsekwencji rzutuje na wynik oceny rozstrzygnięcia o odrzuceniu skargi z uwagi na nieusunięcie jej braku fiskalnego.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., orzeczono jak w sentencji postanowienia.

(J.T.)

[ał]